

vinna zaplatiti 3000 Kč v československé měně, ale platila třemi tisícikorunovými bankovkami s padělanými kolky, jež pošta přijala jenom omylem jako placení, důvěřujíc žalované, jež jimi platila jako by byly pravé. Zvědévši o svém omylu, popírá žalující strana platnost placení a žádá na žalované, by zaplatila, co zaplatiti jest povinna. Poněvadž podle Šu 1413 obč. zák. nikdo není povinen přijmouti jako placení věc jinou, než dlužník jest povinen plniti, a poněvadž tisícikorunové bankovky s padělanými kolky byly jenom omylem přijaty jako placení, omyl ten pak byl vyvolán žalovanou, při čemž nezáleží na tom, že snad i ona sama byla na omylu o pravosti kolků, nelze podle Šu 871 obč. zák. upřít žalujícímu eráru nárok, by první placení bylo uznáno za bezúčinné a žalovaná byla odsouzena k novému placení. Tento nárok promlčel však podle Šu 1487 obč. zák., nebyv uplatněn do tříletí ode dne, kdy žalující strana poznala svůj omyl, totiž zvěděla, že kolky jsou padělané. Tříleté promlčení nároků, zakládajících se na uvedení v omyl, jest zákonem vyloučeno jenom v případech, kdy omyl byl druhou smluvní stranou vzbuzen obmyslně. Že by však žalovaná firma byla jednala obmyslně, byla totiž věděla o nepravosti kolků, žalující strana netvrdí, a plyne z přednesu stran, že by to ani nemohla s přesvědčením tvrditi, tím méně prokázati.

Čís. 5800.

Ujednání z počátku světové války, že stanovení dluhu (splátky naň), vyjádřeného v cizozemské měně, se odsunuje na dobu klidnějších poměrů hospodářských.

Bylo na dlužníku, by, jakmile se skončila válka nebo uklidnily se hospodářské poměry, vyžádal si od věřitele vyúčtování zbytku svého dluhu. Nepožadoval-li věřitel ihned, jakmile se uklidnily poměry, zaplacení své pohledávky, má prodlení jeho nepříznivý účinek pouze v tom směru, že pozbyl nároku na úroky starší než tříleté od podání žaloby. Pro přepočítací kurs cizozemské měny na Kč jest rozhodným den podání žaloby.

(Rozh. ze dne 25. února 1926, Rv I 1850/25.)

Žalobce dodal v roce 1914 žalovaným firmám zboží a bylo umluveno zaplacení kupní ceny v anglických librách. Vzhledem k nastalým válečným poměrům bylo odsunuto stanovení jak dluhu, tak i platu naň učiněného na »dobu klidnějších hospodářských poměrů«. Žalobě, jíž se žalobce na žalovaných domáhal v roce 1924 zaplacení 987.3.6 anglických liber, vyhověl procesní soud první stolice potud, že přiznal žalobci 8388 Kč 80 h se 6% úrokem ode dne podání žaloby. Odvolací soud nevyhověl odvolání ani té ani oné strany. Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalobcovu potud, že změnil napadený rozsudek v ten rozum, že žalované firmy jsou povinny zaplatiti žalobci rukou společnou a nerozdílnou L angl. 160.10.10 anebo částku v Kč připadající na tento peníz podle úředního kursu pražské bursy dne 18. ledna 1924 s 6% úrokem ode dne 18. ledna 1921.

D ů v o d y:

Z dalších vývodů bude patrné, pokud dovolací soud souhlasí s právními názory v rozsudku odvolacího soudu, jenž je v tomto směru totožným s rozsudkem soudu prvního stádia. Správným uznává dovolací soud výklad vůle stran, patrný z dopisů mezi nimi vyměněných a týkajících se sporné pohledávky. Žalované firmy, mezi nimiž není třeba rozeznávat v řízení dovolacím, měly žalobci dluhovati pohledávku počítanou v anglické měně, měly však přibližnou část zaplatiti směnečnými akcepty. Přesné stanovení jak dluhu, tak i platu naň učiněného, bylo odsunuto na dobu klidnějších poměrů hospodářských, t. j. na dobu pevného kursu v Londýně a tím umožněného bankovního přepočtu, na dobu uklidnění se poměrů válečných, v každém případě na dobu poválečnou (srv. dopisy ze dnů 11. srpna, 29. srpna, 2. září 1914 a 26. srpna, 30. srpna 1915). Ze skutkových zjištění vyplývá, že žalované firmy dluhovaly žalobci L 987.3.6, a že po splátce směnečných částek zůstaly mu dlužny L 160.10.10, s kterýmž dluhem přešly do poválečné doby. S dalším názorem nižších soudů dovolací soud nesouhlasí. V první řadě týče se to kursu, podle něhož byl tento dluh nižšími soudy přepočten na koruny československé. S výpočtem pohledávky žalobcovy v tomto smyslu bylo by lze souhlasiti, jen kdyby žalovaná strana byla hned po skončení války naléhala na výpočet nedoplatku svého dluhu, což se však nestalo. Žalovaná strana měla jako dlužník v první řadě sama starati se o svůj dluh, i když bylo v dopisu řečeno, že se strany co do nedoplatku sblíží a že žalobce jej vypočte po válce. V době zaslání směnečných akceptů, t. j. v srpnu 1914, nemohl žalované straně ovšem býti znám kurs platný později v době splatnosti směnek, t. j. v únoru 1915. Kurs ten mohla však zjistiti, třebas i arbitráží, nejdříve již v únoru 1915, jistě však před koncem války, a mohla podle toho posouditi, kolik splatila žalobci na jeho pohledávku, a kolik mu proto ještě dluhuje. Výpočet tento nebyl nemožným pro obchodní firmu rázu žalované firmy, zabývající se nákupem zboží z Anglie, a dluhující i jiné částky v anglické měně. Tím by se byla žalovaná přesvědčila, že dluhuje žalobci koncem války částku, kterou znalec ve sporu vypočetl na více než 160 L. Mylným jest ovšem názor žalobcův, že zůstala v platnosti celá jeho původní pohledávka 987.3.6 L bez ohledu na splátku, pro kterýž názor není zákonné opory. Na druhé straně byl však mylným názor žalované strany, že nebylo její starostí dbáti toho, zda dluh její je zcela zaplacen čili nic, a čekati prostě, zda a kdy žalobce přijde s výpočtem nedoplatku, zejména když konečné sčítování bylo odloženo na dobu celkem neurčitou, jak vyplývá z předchozích vývodů. Neučinivši tak, upadla žalovaná jako dlužnice v prodlení, a musí nésti následky toho. Záleželo proto na žalované straně, by vyžádala si od žalobce ihned, jakmile nastal konec války nebo jak se uklidnily poměry hospodářské, vyúčtování zbytku dluhu, jenž trval nadále v měně anglické. Je pravda, že i žalobce mohl požadovati pohledávku tu od žalované dříve, než učinil, ježto hospodářské poměry uklidnily se dávno před sporem, tím však pozbyl nároku jen na úroky starší než tříleté. Jinak nemá jeho prodlení účinku

mu nepříznivého, zejména když nebylo tvrzeno, že by byl úmyslně vyčkal pro vymáhání své pohledávky příznivějšího kursu, anebo že byl skutečně v jeho prospěch rozdíl mezi kursem anglické libry ze dne 28. října 1918 a kursem jejím ke dni žaloby vzhledem k nesporně různé vnitřní hodnotě tehdejší koruny a nynější koruny československé. Není proto důvodu, proč by nyní při přepočtu dluhu znějícího na anglické libry mělo dodatně býti přihlédnuto ke kursu staré rakouské koruny v den 28. října 1918. Z úmluvy stran, jak vyplývá z dopisů, dá se vyvoditi jedině oprávnění žalované strany, že mohla požadovati od žalobce přepočet nejdříve po skončení války, a že před tím nebyla mu povinna platiti nedoplatek dluhu, vyplývající z rozdílu kursovního a úrokového. Neučinivši tak, zůstala i po válce dlužnicí vzhledem k celé dluhované částce 160.10.10 L, a nemůže nyní, byvši žalována o placení, domáhati se kursu minulé doby tím, by mohla platiti tímže počtem korun československých, jenž připadal ve starých rakouských korunách dne 28. a 29. října 1918 na částku 160.10.10 L. Žalovaná má z prodlení žalobcova jediný prospěch, záležející v tom, že nemusí mu platiti úroky starší tří roků, jinak musí je platiti, neboť měla se v čas postarati o to, by zaplacením dluhu předešla povinnosti platiti úroky z prodlení. V tomto směru posoudil odvolací soud věc nesprávně po právní stránce, a bylo změnití rozsudek jeho i přisouzením úroků za tříletí předcházející žalobě. Žalovaná dluhuje tudíž žalobci v první řadě L 160.10.10. Při ústním jednání doplnil žalobce žalobní prosbu, znějící na zaplacení L 987.3.6, alternativní prosbou žalobní na zaplacení 125.876 Kč 25 h. Přepočet ten, učiněný podle kursu ke dni žaloby, je rozhodným i vzhledem k přisouzené částce L 160.10.10. Žalobce učinil tak podle kursu 1:150 jako kursu ze dne 18. ledna 1924, podle posudku znalcova činil však kurs tehdy 148.95 (ve zboží), přesná výše kursu nebyla pak nižšími soudy zjištěna. Dovolací soud nemůže sám výši tu zjistiti: Ježto však nejde tu o zjištění znalcem anebo jinými průvody, nýbrž o věc zjistitelnou úředně kursovním lístkem bursovním, nebylo třeba napadený rozsudek z tohoto důvodu zrušiti, a bylo rozhodnuto podle žalobní prosby alternativní poukazem na kurs plativší dne 18. ledna 1924. Žalované je tím dáno na vůli plniti buď v anglické měně anebo v korunách československých podle určitého kursu, záleží proto na ní, by volila způsob jí lépe odpovídající. Konečně nesouhlasí dovolací soud s názorem nižších soudů, že by požadované plnění bylo spojeno s hospodářskou zkázou žalovaných firem. V úvahu může po této stránce přijíti jen částka L 160.10.10, rovnající se částce asi 24.000 Kč, ne však další soudobé závazky žalované firmy, jichž se tento spor netýká. Co do uvedené částky nebylo ani tvrzeno, tím méně prokázáno nebezpečí zkázy.

Čís. 5801.

Dopravní řád železniční.

Okolnost, zda byl náklad na otevřeném voze přikryt plachtami a zda byly plachty v dobrém stavu, jest bez významu pro sprostění dráhy z ručení.